

Stefan Lewalski

1921–1973

10 stycznia 1973 roku zmarł Docent Stefan Lewalski, wieloletni kierownik Zakładu Towaroznawstwa Artykułów Przemysłowych, zamiłowany dydaktyk i wychowawca, ceniony specjalista umiejętnie łączący wiedzę teoretyczną z potrzebami praktyki. Stefan Lewalski urodził się 28 lipca 1921 roku w Poznaniu. We wrześniu 1939 roku jako ochotnik brał czynny udział w obronie Warszawy. Po kapitulacji powrócił do Poznania, skąd wraz z rodziną został wywieziony do Krakowa, gdzie pracował w przedsiębiorstwie budowlanym. Przez cały czas okupacji należał do Armii Krajowej i walczył w jej szeregach z okupantem niemieckim. Za udział w walce o niepodległość Polski został odznaczony Brązowym Krzyżem Zasługi z Mieczami.

Studia chemiczne podjął w roku 1947 na Uniwersytecie Poznańskim, uzyskując tytuł magistra chemii w roku 1953. W roku 1951, jeszcze jako student, został zastępcą asystenta w Katedrze Towaroznawstwa. Po uzyskaniu magisterium i doktoratu awansował na kolejne stanowiska pracownika naukowo-dydaktycznego. Tytuł doktora nauk chemicznych uzyskał na Uniwersytecie Poznańskim w roku 1961 za pracę z zakresu fizykochemii związków wielkocząsteczkowych. W roku 1969 został mianowany docentem i objął funkcję kierownika Zakładu Towaroznawstwa Artykułów Przemysłowych. Brał czynny udział w pracach organizacyjnych Uczelni, uczestnicząc w wielu komisjach senackich i wydziałowych.

Kierował studiami ekonomicznymi dla oficerów służb kwatermistrzowskich. Brał również aktywny udział w pracach społecznych Uczelni, pełniąc przez wiele lat funkcje w Radzie Zakładowej ZNP. Ponadto był członkiem zarządu dwóch towarzystw naukowych: Polskiego Towarzystwa Towaroznawczego i Polskiego Towarzystwa Chemicznego, pełniąc w tym ostatnim funkcję sekretarza Oddziału Poznańskiego.

W pracy dydaktycznej wyróżniał się jako zamiłowany dydaktyk i doskonały organizator zajęć dydaktycznych oraz wychowawca młodzieży akademickiej. Cieszył się zaufaniem i szacunkiem. Wielu absolwentów towaroznawstwa ukończyło studia pod jego kierunkiem, uzyskując tytuły magisterskie i wysokie kwalifikacje z dziedziny tworzyw sztucznych. Był wymagający, ale też wymagał wiele od siebie.

Za swoją ofiarną i owocną działalność naukowo-dydaktyczną, społeczną i organizacyjną był wielokrotnie nagradzany i odznaczany. Otrzymał Złoty Krzyż Zasługi, Odznakę Honorową Miasta Poznania i inne medale oraz odznaczenia. Prace badawcze Docenta Lewalskiego koncentrowały się na zagadnieniach z dziedziny chemii związków wielkocząsteczkowych, szczególnie polichlorku winylu. Rozpoczął je w roku 1954. W swej rozprawie doktorskiej wykazał współzależność pomiędzy zespołem niektórych właściwości fizykochemicznych rozpuszczalników organicznych a stopniem pęcznienia polichlorku winylu w tych rozpuszczalnikach. Prace te kontynuował po uzyskaniu doktoratu. Miały one duże znaczenie dla poznania właściwości tego polimeru. Wraz z zespołem współpracowników zajmował się także wpływem substancji pomocniczych, a mianowicie plastyfikatorów i stabilizatorów na właściwości wyrobów z PCW. Badania te wykazały, że dla uzyskania dobrych produktów ze zmiękzonego PCW konieczne jest stosowanie mieszanych plastyfikatorów alifatycznych.

Docent Stefan Lewalski zajmował się również właściwym doбором stabilizatorów w przetwórstwie twardego polichlorku winylu, a także wpływem związków nieorganicznych niektórych metali (na przykład ołowiu i cyny) na stabilność termiczną PCW. Zasadniczym problemem jego badań w zakresie PCW były zagadnienia dotyczące określenia wpływu właściwości fizyko-chemicznych niektórych napełniaczy nieorganicznych na właściwości użytkowe produktów ze zmiękzonego PCW. Przebadanie wielu związków nieorganicznych pozwalało na szersze ich stosowanie w technologii PCW i umożliwiało otrzymywanie produktów o nowych właściwościach i specjalnych zastosowaniach. Wyniki tych badań zostały wdrożone przez Instytut Badań Jądrowych. Otrzymane materiały odznaczały się dobrą zdolnością absorpcji neutronów termicznych, przewyższając pod tym względem stosowane dotąd podobne tworzywa importowane. Na uwagę zasługują również badania zdolności absorpcyjnej promieni gamma produktów z PCW zawierającego różne napełniacze nieorganiczne.

Docent Lewalski zajmował się także oceną wartości technicznej nowo wprowadzanych do produkcji rodzajów kauczuku (1967, 1974). Badając, starał się ustalić właściwą metodę oceny surowca. Wyniki tych badań zwróciły uwagę na konieczność rozszerzenia stosowanych w ocenach jakości metod organoleptycznych o bardziej obiektywne i przydatne dla przemysłu gumowego metody analityczne. Dzięki tym badaniom przemysł oponiarski zaniechał lub znacznie ograniczył import małych wartościowych gatunków i typów kauczuku naturalnego. Ostatnie zespołowe badania Docenta Stefana Lewalskiego dotyczyły oceny wielkości i kierunków zmian zachodzących w kauczuku i gumie pod wpływem czynników zewnętrznych wywołujących tzw. procesy starzeniowe oraz sposobów zapobiegania tym zmianom. Wszystkie swoje badania prowadził bardzo sumiennie. Jego wnikliwość teoretyczna i umiejętności praktyczne w zakresie badań nad PCW i kauczukiem były wysoko oceniane zarówno w zakładach naukowych, jak i produkcyjnych. Był cenionym specjalistą. Wiele jego badań wykonywanych na zlecenie przemysłu znalazło zastosowanie w produkcji.

Przedwczesna śmierć uniemożliwiła mu dalszą twórczą pracę i zakończenie pracy habilitacyjnej.

Pozostał w pamięci jako zamiłowany dydaktyk, sumienny badacz, przyjaciel młodzieży, oddany przyjaciel i dobry kolega. Był zawsze gotowy nieść pomoc.

Jerzy Kwiatkowski